

TURKU

Turun kaupunki • Kaupunkitutkimusohjelma

TUTKIMUSKATSAUKSIA 4/2016

Sara Peltonen

**Nuorten luovat kaupunkitilan käytöt:
institutionaalisista tiloista vapaaseen oleiluun**

Nuorten luovat kaupunkitilan käytöt: institutionaalisista tiloista vapaaseen oleiluun

Sara Peltonen

Tästä on kyse

- Nuoret käyttävät kaupunkia luovasti omiin tarkoituksiinsa ja koettelevat sosiaalisia sääntöjä ja normeja. Tätä tulisi ymmärtää eikä sortua liikaan kontrollointiin. Nuorten kyvyssä kyseenalaistaa ja neuvotella oikeutta oleilla tiloissa on myös potentiaalia.
- Nuorille varta vasten suunnatut tilat eivät tyydytä kaikkien nuorten tilatarpeita. Nuorten tulee saada olla osa kaupunkia ja julkista tilaa, ja he tarvitsevat itsenäistä vapaa-aikaa ilman aikuisia.
- Nuorten toiveita ja näkemyksiä tulisi ottaa nykyistä enemmän huomioon yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Tärkeintä on, että nuorilla on mahdollisuus kokea osallisuutta oman elämänsä arkisilla areenoilla.

Johdanto

Nuorten elämä on nykyään monella tapaa säänneltyä, ja lasten ja nuorten arjesta on tullut aikataulutettua ja kontrolloitua. Nuoret viettävät suuren osan arjestaan valvotuissa ja ohjatuissa toimintaympäristöissä, joita myös harrastukset usein edustavat. Lisäksi laissa määritellyt ikäraajat raamittavat nuorten elämää, ja alaikäiset ovat vajaavaltaisia aikuisiin nähden.¹⁻⁴ Vaikka nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä ja myös nuoruuden määritelmä vaihtelee, alaikäisiä nuoria koskevat tietyt yhteiset rajoitukset ja lainalaisuudet. Lapsuuden tutkija Kirsi-Paoliina Kallio on todennut, että instituutiot kuten perhe, kaupunki ja koulu pyrkivät määrittämään lasten elintilan ”omasta näkökulmastaan mielekkäällä tavalla”. Lapsia ja nuoria suojellaan vaaroilta asettamalla rajoja ja kieltoja sen sijaan, että heidän oikeuksiaan turvattaisiin lainsäädännössä yhdenmukaisen kohtelun periaatteella muiden vähemmistöjen tapaan.³

Tarkastelen tässä tutkimuskatsauksessa nuorille suunnatun ohjatun toiminnan suhdetta nuorten vapaa-ajan olemiseen kaupunkitilassa sekä hahmotan, miten nuorten luovat tavat käyttää kaupunkitilaa voitaisiin nähdä nuorten oikeutena ja kaupunkia elävöittävänä asiana sen sijaan, että nuorten oleilu kaupungissa koetaan häiriötekijänä. Tutkimalla nuorten vapaamuotoista olemista institutionaalisten tilojen ulkopuolella voidaan nuorten arkielämään saada totutusta poikkeava näkökulma, jonka lähtökohtana ovat vaikeasti määriteltävät, aikuisten kontrollia välttelevät toiminnot kuten ”hengailu”. Nuorten omia olemisen tiloja peilataan aikuisten luomiin ja valvomiin nuorten tiloihin, jotka eroavat monella tavoin nuorten omista oleilutiloista. Toisaalta nuorisotyön uudet matalan kynnyksen palvelumuodot kuten Turussa

kiertävä pakettiauto Nuokkaribiili täydentävät perinteisiä nuorisotilapalveluita ja tuovat nuorisotyön myös sinne, missä nuoret itse oleilevat.

Tutkimuskatsaus perustuu tekeillä olevaan väitöskirjatutkimukseeni, jossa tarkastelen yläkoulu- ja lukioikäisten nuorten vapaa-ajan kaupunkitilan käyttöjä ja niihin liittyviä jännitteitä, nuorten tilatarpeita ja näkemyksiä kaupunkitilasta sekä pohdin, miten nuorten näkemyksiä voitaisiin hyödyntää kaupunkien suunnittelussa. Näitä kysymyksiä selvitin myös vuonna 2015 toteutetussa Nuoret aktiivisina kansalaisina -hankkeessa, jonka tuloksia käyn läpi tässä tutkimuskatsauksessa osana väitöskirjatyötäni.

Tutkimuksessa nuoret nähdään aktiivisina toimijoina ja heidän luovat tapansa käyttää kaupungin erilaisia tiloja voimavarana. Tarkoituksena on valaista nuorten vapaan olemisen hyötyjä sekä kaupunkitilan elävyydelle että nuorille itselleen: vapaa oleminen aikuisista erillään on tutkimuksissa todettu tärkeäksi tekijäksi nuorten oman identiteetin vahvistumisessa^{1,5,6}, ja erilaisten urbaanien kohtaamisten, vuorovaikutustilanteiden ja olosuhteiden tietystä kontekstisidonnaisuudesta huolimatta nuorten normeja haastavilla olemisen tavoilla saattaa olla laajempaa potentiaalia tehdä kaupunkitilasta ilmapiiriltään väljempää^{4,7}, monipuolisempaa ja sallivampaa.

Nuoret nähdään tutkimuksessa heterogeenisena ryhmänä yksilöitä, joiden elämässä on yhteisiä ikään liittyviä tekijöitä. Kaikki nuoret eivät vietä aikaansa kaupunkien keskustoissa, koettele kaupungin kirjoittamattomia sääntöjä tai liiku vapaa-ajallaan kodin ulkopuolella. Käyttämällä sanaa ”nuoret” tutkimus kohdistetaan kuitenkin tähän erityiseen elämänvaiheeseen, jossa on monille nuorille yhteisiä piirteitä, trendejä ja lainalaisuuksia.

Nuorten luovat tilankäytöt

Nuoret tarvitsevat aikaa itselleen ja ystävien kanssa oleiluun^{1,4-6,8} ja institutionaalisten tilojen kuten koulun, kodin ja ohjatun harrastustoiminnan rinnalla julkiset ja puolijulkiset tilat ovat tähän tärkeä areena.^{3,9} Kaupungin julkisiksi tiloiksi määritellään yleensä kohtaamis-, tapahtuma- ja kokoontumispaikkoina toimivat alueet, jotka ovat julkisen tahon omistamia ja kaikille avoimia.^{10,11} Tällä tavoin määritellyissä julkisissa tiloissa aikuisten

valta nuoriin ei ole yhtä käsin kosketeltavaa kuin edellä mainituissa institutionaalisissa tiloissa. Julkiset tilat ovat myös maksuttomia, ja ne tarjoavat mahdollisuuden kohtaamisiin ja rentoon oleiluun. Yksityiset ja puolijulkiset tilat kuten kauppakeskukset, elokuvateatterit, kahvilat ja pikaruokalat toimivat nuorten oleilun tiloina julkisen tilan tapaan, mutta niissä on tiukemmat säännöt ja olemisen legitimoimonesti tavarana, ruoan, juoman tai palvelujen kuluttaminen. Yksityisen ja julkisen tilan välinen jako ei ole kuitenkaan yksioikoinen, vaan yksityinen ja julkinen tila limittyvät keskenään.^{10,12} Tilat, joissa ”yksityisen ja julkisen tilan väliset rajat hämärtyvät”¹³ ovat otollisia tilojen käytön neuvotteluun ja niiden uudelleen määrittelyyn nuorten toimesta.

Herb Childress toteaa, että teini-ikäiset eivät voi omistaa, muokata tai vuokrata yksityistä tilaa, mutta he voivat tehdä tiloista omiaan ja vallata niitä käyttöönsä. Nuoret näkevät omistajuuden käyttöön perustuvana ja joustavana: heille tilan hallinnan määrittää omistajuussuhteiden sijaan läsnäolo.^{9,4,14} Nuoret viettävät aikaansa kauppa- ja ostoskeskuksissa ja niiden liepeillä, asemilla, puistoissa, toreilla ja kaduilla^{1,4,5,9,15}, mutta myös takapihoilla, parkkipaikoilla ja muissa kaupungin syrjäisemmissä paikoissa kuten asuinalueiden lähimetsissä ja joutomailla^{5,8,14}. Näistä tiloista nuoret hakevat yhtäältä kohtaamisia ja kuhinaa⁵, ja toisaalta omaa tilaa ja rauhaa. Erilaiset tilat tarjoavat nuorille sekä mahdollisuuden oleilla julkisen tilan näyttämöllä (*on stage*) että vetäytyä aikuisten katseilta julkisen elämän katvealueille (*backstage*).^{1,5,8,16,17}

Näyttämöä edustavat usein tilat, joissa on mahdollista tavata muita ja tulla nähdyksi. Tällaisia tiloja voidaan kutsua myös vuorovaikutuksen paikoiksi (*places of interaction*). Vetäytymisen paikkoja (*places of retreat*) edustavat kaupunkien ”kääntöpuolet” ja ylijäämätilat kuten hiljaiset portaikot, takapihat ja hylätyt tilat.^{5,8,13} Nämä tilat ovat avoinna haltuunotolle, ja niistä muodostuu nuorille kiinnostavia oleilupaikkoja.^{14,18,19,20} Vilkkaan kauppakeskuksen hiljainen nurkka tai nuorten valtaama aukio voivat kuitenkin toimia vuorovaikutteisen näyttämötilan sijaan myös nuorten omina vetäytymisen paikkoina, joista haetaan yksityisyyttä. Nuoret saattavat lohkaista osan tilasta omaan käyttöönsä, sulkien sen mahdollisesti muilta käyttäjiltä.^{4,8} Se, toimiiko jokin tila ensisijaisesti nuorten

näyttäytymisen vai vetäytymisen tilana, on kontekstisidonnaista.

Karen A. Franck ja Quentin Stevens ovat 2000-luvun loppupuolella muokanneet tiukan ja väljän tilan käsitteet kuvaamaan kaupunkitilan käytettävyyttä ja kaupunkielämän joustavuutta. Käsitteet erottavat toisistaan yhden käyttötarkoituksen jäykän ja rajoittuneen tiukan tilan ja muovautuvan, monikäyttöisen ja muokkaamisen sallivan väljän tilan, joka mahdollistaa elävän kaupunkikulttuurin ja vaihtoehtoiset tilankäytöt. Franckin ja Stevensin jäsenyyksen ytimessä on ajatus kaupunkielämän sallivuudesta ja ”leikkivästä kaupungista”.^{7,21} Tutkimusten mukaan nuoret koettelevat sosiaalisia sääntöjä ja hyväksyttävyyden rajoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa^{1,4} ja ottavat tilaa haltuun.^{9,13,22} Skeittaamalla kävelykadulla, istumalla kauppakeskuksen portailla ja nojailemalla ap-

teekin syvennyksessä he osallistuvat ”neuvotteluun” tiukoista ja väljistä tiloista, ja voivat mahdollisesti muuttaa näiden tilojen luonnetta.⁴ Vaikka nuorten tavat käyttää kaupunkia voivat karkottaa muita tilan käyttäjiä, nuorten luovat tavat käyttää tiloja myös avaavat uusia näkökulmia siihen, mitä kaupungissa saa tehdä. Sirpa Tanin mukaan etenkin tiloista, joissa yksityisen ja julkisen rajat hämärtyvät, on mahdollista nuorten toiminnan myötä syntyä väljiä tiloja silloin, kun erilaisia käyttöjä siedetään tai tuetaan.^{4,13} Tiloja haastavat käyttäjät ja käyttötavat voivat luoda uusia standardeja sille, millainen toiminta kaupunkitilassa on hyväksyttävää.⁷ Uskoakseni nuoret voivat totunnaisia sääntöjä ja normeja kyseenalaistamalla luoda myös uusia standardeja sille, millaiset olemisen tavat hyväksytään osaksi kaupunkikuvaa ja -elämää.

Kuva 1. Veistämönaukiolla oli kaupungin skeittirampeja ja graffitiseinä (kuva: Sara Peltonen 2015).

Kyselytutkimusta Nuokkaribiilistä käsin

Nuoret aktiivisina kansalaisina -hankkeessa kartoitin nuorten vapaa-ajan tilallisuutta ja hahmottelin ajatusta voimaannuttavasta kaupunkitilasta. Halusin tietää, missä nuoret viettävät aikaansa ja miten kaupunkitilasta voitaisiin tehdä nuorille syrjinnästä vapaa paikka, johon he kokevat kuuluvansa. Voisiko nuorille lisäksi tarjota tilaa omaehtoiseen tekemiseen ja ideointiin? Miten nuoret ovat järjestäytyneet omaehtoisesti, vai ovatko he, ja mitä toiveita heillä on elinympäristönsä suhteen?

Vastatakseni näihin kysymyksiin kokosin heinä-elokuussa 2015 pilottikyselyn nuorten erilaisista tavoista viettää aikaa kaupungissa. Liikuin Turun kaupungin nuorisopalvelujen Nuokkaribiilin matkassa tehden havaintoja, jutellen nuorisotyöntekijöiden ja nuorten kanssa ja keräten vastauksia kyselyyni. Lisäksi keräsin yläkouluikäisten näkemyksiä laajemmalla kyselyllä kouluissa ja nuorisotapahtumassa keväällä 2016.

Nuokkaribiili on uudenlainen nuorisotyön muoto, jonka ajatuksena on tavoittaa nuoret siellä, missä he oleilevat erityisesti kesäisin ja muina loma-aikoina, kun koulut ja suurin osa nuorisotiloista ovat kiinni.²³ Nuokkaribiili kiersi kesällä 2015 ensimmäistä kertaa nuorten suosimissa paikoissa mukanaan ulkoharrastusvälineitä kuten jalkapalloja, frisbeitä, vesipyssyjä, sumopainipukuja ja skeittilautoja, ja se liikkui kesän ajan eri puolilla Turkua puistoissa, rannoilla, tapahtumissa, nuorisotalojen pihalla ja ulkokentillä. Toimintamuotona nuorten oleilupaikkoja kiertävä nuorisotyön pakettiauto on Suomessa uutta. Turun ohella muutama muu kaupunki on aivan viime vuosina ottanut liikkuvan varustellun pakettiauton käyttöönsä osana avointa nuorisotyötä.

Nuokkaribiilin matkassa keräämäni kyselyyn vastasi 31 nuorta. Suurin osa (27 vastaajaa) oli 13–17-vuotiaita. Laajempaan yläkoululaisille suunnattuun kyselyyn vastasi 211 nuorta, ja vastaajista lähes kaikki olivat 13–16-vuotiaita. Kyselyt sisälsivät sekä monivalinta-että avoimia kysymyksiä. Vastaajissa oli tyttöjä (54 %) hieman enemmän kuin poikia (43 %). Kysymys suku-

puolesta sisälsi myös ”muu”-vaihtoehdon (2,5 % kaikista vastaajista), ja pari vastaajaa oli jättänyt vastaamatta kysymykseen sukupuolesta.

Kyselyihin vastanneet nuoret käyttivät sekä sellaisia julkisia tiloja, joiden voidaan perinteisesti ajatella edustavan näyttämöä, että syrjäisempiä tiloja. Julkisia ja puolijulkisia tiloja edustivat nuorten vastauksissa muun muassa keskusta ja tori, puistot, Aurajokiranta, kirjasto, ostoskeskukset kuten Hansa-kortteli, linja-autoasema, kadut ja kävelykatu, urheilukentät sekä skeittaukselle varatut paikat. Yksityisistä tiloista mainittiin oman ja tuttavien kotien lisäksi liiketilat kuten kaupat, kahvilat, pika-ruokalot, huoltoasema ja elokuvateatteri, joiden voidaan ajatella toimivan julkisten tilojen kaltaisesti muiden katselun ja näyttäytymisen tiloina. Nuoret viettivät aikaansa lisäksi koulun pihalla kouluajan ulkopuolella, omalla tai kaverinsa asuinalueella, parkkipaikalla ja liiketilojen pihalla, metsässä, luonnossa tai muuten ulkona sekä erilaisissa hylätyissä ja autoissa paikoissa. Kyselyissä tuli esiin myös liike – vastauksissa vilahtelivat pyörät, mopot, mopoautot ja käveleminen ja kaukanakin toisistaan olevat paikat. Monet nuorista vastasivat myös myönteisesti kysymykseen päämäärättä kaupungissa kulkemisesta.

On vaikeaa vetää raja julkisten ja yksityisten tilojen sekä näyttäytymisen ja vetäytymisen tilojen välille. Näyttäytymisen tiloiksi voidaan ajatella perinteiset julkiset ja puolijulkiset tilat. Parkkipaikka, vanha tehdasalue ja kodin lähiympäristöt sekä kaupunkimetsät voidaan taas tulkita helposti vetäytymisen tiloiksi, mutta määrittely ei ole itsestään selvä. Kuten aiemmin todettiin, nuoret saattavat toimillaan vallata myös julkista ja puolijulkista näyttäytymisen tilaa omiin tarkoituksiinsa luoden ikään kuin vetäytymisen paikkoja sinne, missä on paljon ihmisryöriä, liikettä ja liiketoimintaa.^{4,8} Toisaalta syrjässä sijaitsevat tilat voivat toimia mahdollisesti myös nuorten kohtaamispaikkoina ja nuorten keskinäisessä kanssakäymisessä näkemisen ja nähdyksi tuleminen tiloina siitä huolimatta, että ne ovat syrjässä ihmis- ja liikennevirroista, vähän käytettyjä tai luonteeltaan marginaalisia.

Kuva 2. Nuokkaribiili Kupittaaan puistossa (kuva: Sara Peltonen 2015).

Kotibileitä ja miittejä – nuorten itse järjestämä toiminta

Opetusministeriön, nuorisotutkimusverkoston ja nuorisasian neuvottelukunnan vuonna 2009 teettämän nuorten vapaa-aikatutkimuksen ”Aika vapaalla”²⁴ mukaan nuoret näyttäisivät järjestäytyvän omaehtoisesti erilaisiin harrastus- ja vapaa-ajanryhmiin eniten vasta ylittyttyään 20 vuoden iän. Tutkimuksen mukaan nuoret aikuiset 20–29-vuotiaat toimivat parikymmentä prosenttia 10–19-vuotiaita enemmän harrastuksissa ja vapaa-ajanryhmissä, joiden toiminta ei ole järjestettyä.

Oman tutkimukseni kyselyvastausten mukaan alle 20-vuotiaat järjestävät itse kuitenkin jonkin verran erilaisia aktiviteetteja. Nuorilta tiedusteltiin eri tavoin ovatko he itse järjestäneet tapahtumia tai tietävätkö he jostakin muiden nuorten itse järjestämästä toiminnasta. Vastauksissa näkyivät muun muassa cosplay-miitit, kotibileet ja muut juhlat, mopokokoontumiset, puistotapaamiset, pesäpallo-, jalkapallo- ja airsoft-pelit, bänditoiminta ja konsertit, tietokonetapaamiset (”lainit”) ja kirpputorit. Myös koulun, nuorisotalotoiminnan sekä aatteellisten järjestöjen puitteissa oli järjestetty tapahtumia. Vaikka nuorten 13–17-vuotiaiden täysin itse järjestämiä tapahtumia on, näihin on vaikeaa päästä kiinni, sillä järjestäy-

tyminen on usein hyvin epämuodollista. Tämä heijastui myös kyselyiden vastauksissa: ainoastaan 19 prosenttia (6 vastaajaa 31:sta) oli kesän 2015 pilottikyselyn mukaan järjestänyt tapahtumia kuten kotibileitä, ja kevään 2016 laajemman otoksen kyselyssä tapahtumia oli järjestänyt 4 prosenttia ja bileitä 9 prosenttia (202 vastaajasta yht. 27). Kysymyksenasettelut olivat hieman erilaiset eri kyselyissä, mutta suurin osa tapahtumista vaikutti viittavan nimenomaan bileiden järjestämiseen.

Kysyin nuorilta myös erilaisista ohjatun harrastustoiminnan ulkopuolella tapahtuvista harrastuksista ja ulkona ja julkisessa tilassa tapahtuvasta toiminnasta, joka usein pakenee tutkijoiden määrittelyitä. Esitetyistä valmiista vaihtoehdoista nuoret kertoivat harrastavansa eniten hengailua, elokuvissa käyntiä, älypuhelimella netissä tai sosiaalisessa mediassa oleilua julkisella paikalla, shoppailua ja kaupoissa kiertelyä, ilman päämäärää kulkeamista, ulkopelejä, musiikin kuuntelua kaiuttimista julkisella paikalla ja tapahtumiin osallistumista.

Vaikka nuorten muodollinen järjestäytyminen on vähäistä, on hyvä muistaa, että nuorten vaikuttaminen yhteiskuntaan voi olla myös äänetöntä vaikuttamista, joka tapahtuu toiminnan kautta. Nuorten järjestäytyminen ei ole itseisarvo, ja myös ne nuoret tulisi ottaa tosissaan, jotka

eivät organisoidu virallisesti tai vaikuta perinteisiä kanavia pitkin. Nuorten keinot ilmaista itseään eivät usein ole perinteisen poliittisia, vaan nuorten poliittisuus voi olla myös äänetöntä ja sanatonta toimintaa, joka kiteytyy esimerkiksi siinä, miten nuoret käyttävät kaupunkitilaa omiin tarkoituksiinsa rangaistuksista välittämättä.^{25, 26}

Konfliktit ja syrjintä

Vuonna 2013 toteutetussa nuorten vapaa-aikatutkimuksessa ”Nuoria liikkeellä!”²⁷ tarkasteltiin nuorten vapaa-ajanviettoa laajaan kyselyaineistoon perustuen. Kävi ilmi, että nuorista 15–19-vuotiaista jopa puolet vietti vapaa-aikaansa kavereiden kanssa kaduilla ja kaupungilla ”päivittäin” tai ”suunnilleen joka viikko”, kun 20–24-vuotiaista 30 prosenttia ja 25–29-vuotiaista enää 20 prosenttia vietti aikaansa kaduilla tai kaupungilla päivittäin tai viikoittain. Nuoret 15–19-vuotiaat tapasivat myös useammin ostos- ja kauppakeskuksissa sekä huoltoasemilla muihin tutkimuksen nuorten ikäryhmiin verrattuna ja harrastivat vähemmän kuin nuoremmat ja vanhemmat ikäryhmät. Oman talon lähipiirissä tai omassa pihassa aikaansa viettivät erityisesti alle 15-vuotiaat. Näyttäisikin, että yli 14-vuotiaat laajentavat oleilupiiriään, hengailevat kaupungilla, kahviloissa, ravintoloissa ja huoltoasemilla ja tapaavat kavereitaan aiempaa vähemmän kotiympäristössä.

Nuorten näkyvä oleminen kaupungeissa nähdään helposti ongelmana tai jopa uhkana, ja heidän läsnäolonsa saattaa herättää muissa kaupunkitilan käyttäjissä paheksuntaa.^{5,28,29} Nuorten ja aikuisten välille syntyy kaupunkitiloissa konflikteja, sillä nuoret käyttävät tiloja luovasti ja haastavat totuttuja normeja ja rajoja.^{1,3,4} Nuoret saattavat nauraa ja puhua äänekkäästi, he käyttävät tilojen erilaisia fyysisiä elementtejä kuten portaita ja ikkunanlauteita nojailuun ja istuskeluun, ja saattavat liikkua joskus isoissa ryhmissä.⁴ Kaupunkitilassa oleilevat nuoret haastavat toiminnallaan aikuisten yksinvaltiutta tilasta^{5,28}, ja tekevät tilasta omaansa.^{9,13,14,22}

Alaikäiset nuoret eivät ole yksiselitteisesti enää lapsia, mutta heitä ei myöskään pidetä aikuisina. Nuoriin suhtaudutaan usein kaksijakoisesti: toisaalta heidän ajatellaan olevan viattomia ja tarvitsevan suojelua, ja toisaalta heidän toimiaan paheksutaan ja heidät saatetaan leima-

ta häiriköiksi.^{4,15,29,30} Professori Hille Koskelan mukaan kontrollin ja turvallisuushakuisuuden lisääntyminen on vaikuttanut siihen, miten lapsiin ja nuoriin suhtaudutaan. Joissakin kunnissa käytössä olleet kunnalliset nuorten kotiintuloajat kertovat siirtymisestä ”hyvinvointia painottavasta politiikasta riskipolitiikkaan. Nuoret ovat ulkona liikkeessään joko ’vaarassa’ tai ’riski’ muille kuntalaisille”.²⁹ Mustavalkoinen ja yksipuolinen ajattelu ei luonnollisesti tunnusta nuorten monimuotoisuutta ikäryhmänä, heidän yksilöllisyyttään tai omaa toimijuuttaan.

Kun kotona, koulussa ja harrastuksissa lapsuuden ja aikuisuuden rajojen valvojina toimivat opettajat, huoltajat ja ohjaajat, julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa nuorten rajojen valvojina toimivat kaikki aikuiset.³ Nuorten ja muiden (julkista tilaa paljon käyttävien) ryhmien kuten asunnottomien, kerjäläisten ja päihdeongelmaisten oleskeluun suhtaudutaan ”nuivasti”, ja heidän oleiluaan pyritään hallitsemaan²⁹ tai heidät pyritään jopa sulkemaan pois yhteisestä tilasta.¹⁵ Se, miten häiriö kulloinkin määritellään ja kenellä on oikeus ja valta vetää raja hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän toiminnan välille on kiinnostava kysymys.^{13,31} Usein turvaudutaan lakiin ja säännöksiin, mutta rajanveto voi käytännössä olla hyvin tulkinnanvaraista. Järjestyksenpito on enenevässä määrin yksityistynyt, ja ennen poliisille kuuluneita tehtäviä on siirtynyt vartiointiliikkeille. Julkinen tila on kaupallistunut, ja sen poliittista funktiota on rajoitettu. Monista ennen julkisista tiloista on tullut yksityisiä tai puolijulkisia, ja myös yritysten oikeudet valvoa julkisiksi miellettyjä tiloja ovat lisääntyneet.²⁹

Kyselytutkimuksissani nuorilta tiedusteltiin, onko heitä kielletty oleilemasta jossakin tai onko heitä hädetty pois, ja ovatko he kokeneet syrjintää tai paheksuntaa. Nuoret kertoivat kokeneensa syrjintää niin muiden nuorten taholta kuin aikuistenkin toimesta. Jonkinlaista syrjintää tai paheksuntaa oli kokenut sekä pilotti- että laajemman kyselyn mukaan 42 prosenttia vastaajista (pilottikyselyssä 13 nuorta 31:sta ja laajemmassa 63 nuorta 150:stä). Syrjivinä tahoina mainittiin erityisesti vanhemmat ihmiset ja keski-ikäiset, mutta myös muut nuoret, virkavalta ja vartijat, liikkeiden työntekijät, opettajat, päättäjät sekä autoilijat ja bussikuskit. Syrjintä näyttäytyi ulkonäön kommentoimisena, väheksymisenä ja halveksumisena, stereotyyppioina ja ennakkoluuloina nuoria kohtaan,

rasismina, tuijottamisena ja pahoina katseina tai jopa aggressiivisena käytöksenä. Aikuisten kerrottiin syyttävän nuoria yleisemmin jostakin, jota vain osa on tehnyt ja nuoria ”katsottiin kieron” ilman syytä. Paheksunta kohdistui muun muassa ulkonäköön ja pukeutumiseen, seksuaaliseen identiteettiin, etniseen taustaan ja henkiseen terveydentilaan. Pilottikyselyssä 48 prosenttia nuorista kertoi, että ei ollut kokenut ollenkaan, ”juuri-kaan”, ”hirveesti” tai ”selvää” syrjintää tai ei itseensä kohdistunutta syrjintää. Laajempaan kyselyyn vastanneista 54 prosenttia ei ollut kokenut selvää syrjintää.

Vastausten mukaan erityisesti nuorten ja vartijoiden välille syntyy kiistoja tilojenkäytöstä. Nuoria oli hädätetty etenkin kauppakeskuksista kuten Forumista ja Hansakorttelista sekä ravintoloista ja kahviloista. Nuoria oli kielletty istumasta kauppakeskusten lattialla, penkeillä ja portailla, ja heitä oli hädätetty esimerkiksi pikaruokaloista siksi, että he kuluttivat liian vähän rahaa tai eivät ostaneet mitään. Nuoria oli hädätetty myös koulujen ja päiväkotien pihoilta sekä yksityisiltä pihoilta, kirjastosta, yleisiltä paikoilta ja keskusta-alueelta, yksityisiltä alueilta ja hylätyistä paikoista. Eräs nuori kirjoitti, että aikuiset syrjivät nuoria, sillä nuorilla ei ole ”paikkoja jossa hengaa”.

Nuorten ja tiloja valvovien tahojen välille saattaa syntyä kissa ja hiiri -leikki, jossa nuoret käyttävät tiloja totuista poikkeavilla tavoilla, joutuvat sen seurauksena hädetyiksi ja palaavat takaisin samaan paikkaan aikuisten silmän välttääksään.⁴ Tämä pätee erityisesti kauppakeskuksiin, mutta voi koskea myös muita valvottuja kiinteistöjä. Nuoret testaavat tilojen sallivuutta kokeilemalla ja käyttämällä hyväkseen siirtymiä puolijulkisista vartioiduista tiloista julkisiin tiloihin: kauppakeskus on usein yksityisen yrityksen vartioimaa tilaa, mutta vartijoiden toimivalta loppuu kadulle.^{4,29}

Vaikka valvontakamerat ja vartiointi ja sen myötä myös kontrolli julkisissa tiloissa ovat lisääntyneet²⁹, julkiset paikat tarjoavat nuorille tärkeitä mahdollisuuksia identiteetin rakentamiseen kaveriporukassa poissa tuttujen aikuisten määrittämistä ympäristöistä. Oleilu kavereiden kanssa kaupungin ihmisvilinässä antaa nuorille mahdollisuuden vapautua heille asetetuista rooleista

ja odotuksista, ja mahdollistaa kapinoimisen ilman todellista vaaraa. Erityisesti suuremmissa kaupungeissa julkisten tilojen ja kaupunkiympäristön luoma anonymitteetti voi vähentää nuorten kokemaa kontrollia.^{7,5}

Nuorten ja vartijoiden kissa ja hiiri -leikistä huolimatta nuorten on todettu myös kaipaavan vartijoiden läsnäolon tuomaa turvaa. Nuorten oleilua kauppakeskuksessa tarkastelleen tutkimuksen⁵ mukaan nuoret halusivat enemmän hengailupaikkoja, mutta eivät kannattaneet vartijoiden määrän vähentämistä. He näkivät moraaliset sääntelyn ja kontrollin hyväksyttävänä osana yhteiskuntaa, jonka osaksi he itse myös pyrkivät. Toisaalta Professori Sirpa Tanin⁴ mukaan nuoret eivät myöskään ajattele, että kaikenlainen toiminta puolijulkisissa kauppakeskustiloissa olisi hyväksyttävää. Tiloista häätäminen vartijoiden toimesta ymmärrettiin silloin, kun sille oli nuorten näkökulmasta hyvä syy. Tanin mukaan yleisin syy negatiiviseen palautteeseen aikuisten taholta oli kuitenkin oleilu suuressa porukassa ja tien tukkiminen muilta kulkijoilta. Myös kovaäänisyys oli yleinen syy nuorten häätämiselle.

Nuorisotilatoiminta tavoittaa vain osan nuorista

Vuonna 2013 ilmestyneen nuorten vapaa-aikatutkimuksen ”Nuoria liikkeellä!” mukaan nuorista vain pieni osa käy nuorisotaloilla^{27,32}, vaikka nuoret pitävät nuorisotalotoimintaa ja mahdollisuutta kokoontua vapamuotoisesti sisätiloissa tärkeänä.³³ Nuorisotilojen ideaali on kaikille avoin matalan kynnyksen toiminta, johon kaikki voivat osallistua³¹, ja nuorisotilatyön voidaan ajatella olevan ”[n]uoren ja työntekijän kokonaisvaltaista vuorovaikutuksellista kohtaamista ja tavoitteellista toimintaa, jossa kasvatuksellisin menetelmin tuetaan nuoren elämänhallintaa ja aikuistumista”.³⁴ ”Nuorten kasvatuksellinen ohjaus” määritellään myös nuorisolaissa kuntien nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvaksi.³⁵ Nuorisotilat ovat siis luonteeltaan ja tehtävältään muutakin kuin oleilutilaa nuorille.

Osalle nuorista nuorisotilat ovat tärkeitä ajanviettopaikoja. Kouluissa ja nuorisotapahtumassa tekemääni kyselyyn vastanneesta kahdestasadasta nuoresta aktiiv-

visia kävijöitä oli 13 prosenttia (2% kävi talolla monta kertaa viikossa, 7% vähintään kerran viikossa ja 4% 1-3 kertaa kuukaudessa). Pilottikyselyyn vastanneista suurempi suhteellinen osuus (35%) kävi nuorisotiloilla ahkerasti, mutta pilottikysely tehtiinkin Nuokkaribiilin matkassa sekä nuorisotiloilla ja nuorisopalveluiden tapahtumissa. Ylivoimaisesti parhaana puolena nuorisotiloissa oli kyselyiden mukaan ystävien näkeminen ja uusiin ihmisiin tutustuminen. Myös hengailumahdollisuus ja vapaa oleilu, rauhassa olo, läksyjen teko, erilaiset aktiviteetit ja ohjelma kuten biljardin pelaaminen, pleikkari ja elokuvat kerrottiin nuorisotilojen hyväksi puoliksi. Nuorisotilan ja ohjaajien ”kivuus” olivat myös nuokkareiden vetovoimatekijöitä.

Vaikka monille nuorisotilojen käyttäjille tiloilla on suuri merkitys, laajemmassa kyselyssä nuorisotilakysymykseen vastanneista kaikkiaan 83 prosenttia joko ei ollut käynyt nuorisotilalla lainkaan (35%), oli käynyt vain tutustumassa (42%) tai kävi tilalla harvemmin kuin kerran puolessa vuodessa (7%). Suurimmiksi syiksi käymättömyyteen kerrottiin kiinnostuksen tai ajan puute, ettei tilalla nähty olevan mielenkiintoista tekemistä tai että taloja ei muuten koettu viihtyisiksi. Eräs vastaaja kuvasi nuorisotilojen mainetta nuorten keskuudessa ”hieman noloina” paikkoina. Kielteiset mielikuvat nuorisotiloista saattavatkin selittää osaltaan kiinnostuksen puutetta, kun moni ei ollut käynyt nuorisotilalla kuin tutustumassa, jos lainkaan. Monista vastauksista kävi myös ilmi tietämättömyys siitä, mikä on nuorisotila, missä niitä sijaitsee, mitä siellä voi tehdä ja milloin se on auki. Osassa vastauksista nuoret kertoivat, etteivät tiedä miksi eivät ole koskaan tulleet käyneeksi yhdelläkään nuorisotilalla.

Nuorten vastausten mukaan nuorisotilojen viihtyvyyteen vaikuttivat heikentävinä tekijöinä muun muassa tekemisen puute, ahtaus ja nuorten suuri määrä, vastaajalle epämieluisen nuorten läsnäolo ja käsitykset nuorisotiloilla käyvistä nuorista tukea tarvitsevinä ja syrjäytyneinä. Ohjaajien tiukkuus ja valvonta mainittiin muutamassa vastauksessa, ja yksittäisessä vastauksessa nuorisokorttivaatimuksen ja ujouden kerrottiin toimivan estävänä tekijänä. Eräessä vastauksessa

nuori kertoi, ettei ollut tullut kutsutuksi talolle eikä siksi käynyt siellä. Tämä saattaa viitata siihen, että tilaan voi olla vaikeaa tulla yksin ilman, että joku aktiivinen kävijä kutsuu mukaan porukkaan. Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että nuorisoporukat voivat ikään kuin ”valkata” tilan omaan käyttöönsä, jolloin muiden on hankalaa tulla mukaan toimintaan.^{23,31} Eräs vastaaja oli sitä mieltä, ettei toisten alueelle voi mennä ”kuokkimaan”, kun omalla alueella nuorisotilaa ei ole. Joissakin vastauksissa liian kaukainen sijainti ja liian lyhyet aukioloajat kerrottiin myös syyksi käymättömyyteen. Kun nuorisotiloilla käyvien tärkein motivaatio oli ystävien kanssa olo, käymättömyyden takana oli usein myös se, etteivät kaverit käyneet nuorisotilalla. Monet eivät toisaalta määritelleet tai tienneet tarkemmin syitä sille, miksi eivät käy nuorisotiloilla. Yleisen kiinnostuksen puutteen taustalla voivat myös piillä erilaiset tekijät, jotka eivät käyneet ilmi lyhytsanaisista vastauksista.

Nuorisokortti osana nuorisotilatoimintaa

Turun seudulla ja Tampereella sekä pääkaupunkiseudulla kaupungin nuorisotoimintaan osallistuminen edellyttää palvelujen käyttäjäksi rekisteröitymistä. Turussa ja Turun lähikunnissa on käytössä yhteinen kuvallinen nuorisokortti, jonka saamiseksi nuoren tulee antaa henkilötietojensa lisäksi huoltajansa tiedot ja sitoutua kirjallisesti nuorisotilojen sääntöjen noudattamiseen. Nuorisokortti sisältää myös vakuutuksen nuorisopalveluiden käyttäjille.^{36,37,38} Tampereella käytössä on klubikortti, ja pääkaupunkiseudulla Helsingin, Vantaan, Espoon ja Kauniaisen yhteinen jäsenkortti. Turussa kortin käyttöönottoa on vuonna 2003 perusteltu muun muassa sillä, että nuoret pystytään tuntemaan paremmin ja kortin myötä nuorelle tulee tunne osallisuudesta ja ”johonkin kuulumisesta”. Nuorisolautakunnan päätöspöytäkirjassa mainitaan rekisteröitymisen eduksi myös mahdollisuus ottaa yhteyttä vanhempiin ja se, että vanhemmilla on mahdollisuus tarkistaa, onko nuori nuorisotilalla.³⁸ Ikäräjäksi on Turun seudulla nuorisotaloille määritelty 9–18 vuotta³⁹, joten tätä vanhemmat tai nuoremmat eivät voi lähtökohtaisesti osallistua toimintaan.

Kuva 3. Tampereen kaupungin klubikortti nuorille vuonna 2013–2014 ja Turun seudun nuorisokortti 2016.^{37,40}

Kuva 4. Varissuon nuorisotalon Facebook-sivulla ilmoitettiin tiukentuneista ikärajoista (21.10.2015).⁴¹

Kuva 5. Nuorisokortti on Turussa edellytys nuorisotaloilla käymiselle (21.10.2015).⁴¹

Kesällä ja syksyllä 2015 keskustelin nuoriso-ohjaajien kanssa nuorisokortin vastaanotosta nuorten keskuudessa ja tuntuma oli, että nuorisokortti on otettu vastaan Turussa hyvin. Myös saamieni kyselyvastausten mukaan nuorten käymättömyys johtui muista seikoista (ks. yllä). En kuitenkaan kysynyt juuri tätä asiaa erikseen. Vaatimus jäsenkortin hankkimisesta voi olla kynnyksikysymys sellaiselle nuorelle, joka ei halua liittyä jäseneksi tai antaa tietojaan. Nuorten yleinen suhtautuminen jäsenyyksiin on vuonna 2013 ilmestyneen vapaa-aikatutkimuksen²⁷ mukaan kielteistä: 10–29-vuotiaista jopa 72 prosenttia oli sitä mieltä, että ”toimintaan on mukava osallistua, jos ei tarvitse liittyä jäseneksi

mihinkään”. Yleisemmin kriittinen suhtautuminen jäsenyyksiin voi nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan kertoa hengailu- tai projektiosallistumiskulttuurin liisääntymisestä, ja tämän todettiin asettavan haasteita nuorisotyön toimijoille ja järjestökentälle.

Suunnitellut tilat ja nuorisopalveluiden saavutettavuus

Kiilakoski ym. toteavat, että ”[k]aikki nuorten tiloiksi suunnitellut ympäristöt eivät välttämättä muodostu kaikille nuorille tärkeiksi koetuiksi tiloiksi ja toisaalta nuoret voivat kokea mielekkäiksi tiloiksi monet tilat, joita ei nimenomaisesti ole suunniteltu heille”.³¹ Sirpa Tani ja Anna-Kaisa Kuusisto-Arponen kysyvät osuvasti: ”Voiko nuorten olemisen tiloja suunnitella?” He käyttävät juuri nuorisotaloja esimerkkinä nuorille suunnitelluista tiloista, ”joilla pyritään luomaan turvallinen ympäristö nuorten ajanviettoon”. Vaikka nuorisotalojen toiminnassa yhdistyvät ohjattu toiminta sekä vapaamuotoinen yhdessäolo aikuisten valvomana, kirjoittajien mukaan nuorisotalot ovat monelle nuorelle hengailuun liian kontrolloituja tiloja eikä suunniteltu toiminta kohtaa hengailupaikkoja kaipaavien nuorten tarpeita.¹ Karen Malone kritisoi myös käytäntöjä, joissa nuorille suunnatut tilat sijoitetaan kaupunkien keskustojen reunoille kauas muista toiminnoista sillä ajatuksella, että siellä nuoret eivät häiritse kaupunkitilan ”legitiimejä” käyttäjiä. Pintapuolisesti näyttää siltä, että sekä nuoret että aikuiset voittavat. Kuitenkin nuoret ikään kuin siivotaan pois näkyvistä ja suljetaan ulos yhteisestä tilasta.¹⁵

Turussa muun muassa Vimman nuorisotila ja Hansa-ostoskeskuksessa tehdyt tuoreet kokeilut kaikille nuorille avoimista pop up -tiloista sekä syksyllä Hesburgerin vanhoihin tiloihin avattu pysyvä nuorten tila ovat hyvä esimerkki päivävästaisesta ajattelusta – nuorisotila on sijoitettu ydinkeskustaan aivan keskeisten toimintojen äärelle sinne, missä nuoret muutenkin viettävät aikaansa. Käyttäjämäärät olivat suuret ostoskeskukseseen kesällä 2016 sijoitetussa pop up -tilassa, ja tilasta tehtiin pysyvä nuorten toiveesta.^{42,43} Toisaalta suuri osa nuorisotiloista Turussa sijaitsee oikeutetusti nimenomaan asuinalueilla, joille ne on tehty tukemaan paikallisten nuorten vapaa-ajanviettomahdollisuuksia lähellä omaa koulua ja kotia.

Kuva 6. Varissuon nuorisotilan säännöt päivitettiin talopalaverissa lokakuussa 2015 (kuva: Sara Peltonen 2015).

Ohjatussa nuorisotoiminnassa nuori osallistuu väistämättä aikuisten päättämien rajojen, strategioiden, kasvatustoimenpiteiden ja tarkkailun alle, ja järjestettyyn toimintaan liittyvät aina valvonnan, vastuun ja turvallisuuden kysymykset. Nuorille on kuitenkin tarjolla myös nuorisotilatoimintaa vapaamuotoisempia vaihtoehtoja, kuten avoimiin tapahtumiin osallistuminen ja järjestövetoisen Helsingin Oranssin ja Tampereen kaupungin Monitoimitalo 13:n kaltaiset nuorisotilat, joi-

den toimintaan osallistuminen ei edellytä jäsenkorttia. Turussa kaupungin nuorisopalvelujen liikkuva nuorisotilapalvelu Nuokkaribiili toimi kesän 2015 ja 2016 ajan vaihtoehtona perinteiselle nuorisotyölle. Nuokkaribiilin vastaanotto oli hyvä, ja biilin toiminta tavoitti nuoret erityisesti sosiaalisen median kanavien kuten Instagramin, Snapchatin ja Facebookin kautta. Nuokkaribiilin liikkeet päivitettiin myös blogiin⁴⁴, josta nuoret voivat lukea viikottaiset päiväkirjamerkinnot ja katsoa seuraavan viikon aikataulun. Lisäksi nuorilla oli mahdollisuus eri yhteydenottokanavien kautta toivoa Nuokkaribiiliä haluamaansa paikkaan, ja näitä toiveita myös toteutettiin.

Nuokkaribiili-toiminnan ajatuksena ovat olleet nuorten kohtaaminen heidän vapaa-ajanviettopaikoissaan, joustava aikataulu ja nopea reagointi sosiaalisen median kautta tullessiin toiveisiin, pääsy myös sellaisille alueille, missä nuorisotiloja ei ole ja aktiivinen toiminta kesällä, kun nuorisotilat ovat pääosin kiinni. Myöskään nuorisokorttia ei ole vaadittu. Tavoitteena Nuokkaribiilillä on ollut osallistaa nuoria, tarjota uusia palveluja ja toisaalta myös ohjata uusia nuoria nuorisopalveluiden piiriin. Vapaamuotoisen toiminnan kohdalla osallistumisen kynnyks voi olla matalampi kuin nuorisotaloilla, joissa muun muassa ydinporukoiden muodostuminen hankaloittaa toimintaan mukaan pääsyä.²³ Entistä avoimempi nuorisotoiminta on askel kohti vapaamuotoisempaa nuorisotyötä, jossa osallistumisen kynnyksistä on madallettu ja palvelut tuodaan nuorten luo.

Nuorten vapaa-ajan tilat ja toiminta: yhteenveto

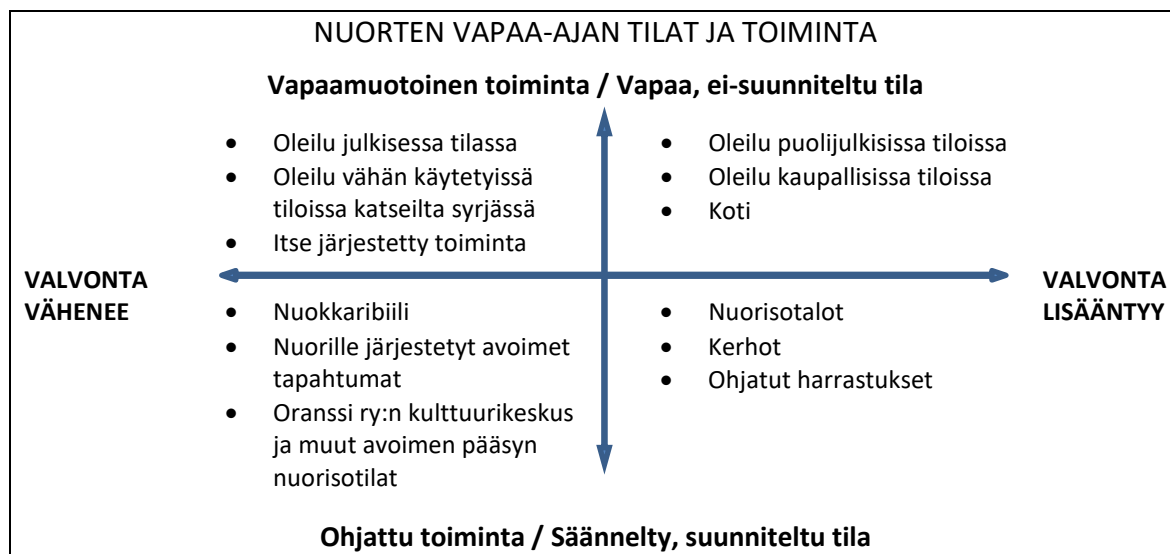
Olen hahmotellut kaavion (kuvio 1) nuorten vapaamuotoisen toiminnan ja ei-suunniteltujen tilojen suhteesta ohjattuun toimintaan ja säänneltyyn tilaan. Erilaisia nuorten vapaa-ajan tiloja ja toimintoja voidaan tarkastella myös suhteessa valvontaan, jonka aste vaihtelee toiminnan ja tilan luonteen mukaan. Nuorten vapaa-ajan oleilu puolijulkisissa ja kaupallisissa tiloissa sekä kotona on vapaamuotoista mutta usein vartijoiden, liikkeenomistajien tai vanhempien valvomaa. Sen sijaan hiljaisissa tai vähän käytetyissä tiloissa sekä jul-

kisessa tilassa nuoret voivat oleilla vapaamuotoisesti ilman, että heitä aktiivisesti valvotaan. Syrjäinen tila on vähemmän valvottua ja julkinen tila usein vapaampaa kuin kaupallinen tai yksityinen tila. Myös nuorten itse organisoima toiminta on vapaamuotoista ja vähän valvottua esimerkiksi nuorisotalojen toimintaan nähden. Turun nuorisopalveluiden Nuokkaribiili, avoimet nuorisotapahtumat ja Oranssi ry:n kulttuurikeskuksen kaltaiset nuorisotilat ovat ohjattua nuorisotoimintaa, joka on kuitenkin vapaamuotoista eikä vaadi nuorelta tietojen antamista tai jäseneksi liittymistä. Nuorisotaloissa, kerhotoiminnassa ja ohjatuissa harrastuksissa nuoria valvovat aikuiset ja toiminta on luonteeltaan säänneltympää ja ohjatumpaa. Vaikka nelikenttä on suuntaa antava, se voi jäsentää nuorten arkea tilallisesta näkökulmasta ja tarjota työkaluja nuorten vapaa-ajan tilojen hahmottamiseen.

kaupunkia tarjoamalla vaihtoehtoisia tulkintoja totuttuun, aikuisten suunnittelemaan, valvomaan ja hahmottamaan kaupunkiin. Näitä nuorten tulkintoja kaupungista ja heille tärkeistä tiloista voitaisiinkin käyttää hyväksi nykyistä enemmän uutta tai uusiutuvaa kaupunkia suunniteltaessa ja rakennettaessa.

Palvelujen esteiden purkaminen, tiedotus nuorten keskuudessa ja nuorille suunnatun toiminnan tuominen ja herkkyys tilallisten tarjoumien luomiseen sinne, missä nuoret muutenkin liikkuvat ja viettävät aikaansa voivat madaltaa nuorten osallistumisen kynnyksiä. Toisaalta nuorten paikkojen haltuun ottamisen vaarana voi olla, että nuorten omaksi kokemat tilat ”virallistetaan” ja tämän myötä osa nuorista siirtyy muualle. Tilaa oleilla tulisi olla Turussa sekä niille nuorille, jotka kaipaavat

Kuvio 1. Nuorten vapaa-ajan tilat ja toiminta.

Lopuksi: Mitä me aikuiset voimme tehdä?

Nuorten elämä kietoutuu aikuisia enemmän julkisiin kaupunkitiloihin, ja he käyttävät tiloja hyväkseen ennakkoluulottomammin. Tästä syystä heidän näkemykselleen kaupungista voidaan laittaa erityistä painoarvoa. Monipuolinen ja monikäyttöinen kaupunki on voimavara sekä kaupungille että kaupunkilaisille, ja ”nuorten kaupungin” tutkimus voi hyödyttää Turun

nuorille vasta varten suunnattuja tiloja ja ohjelmaa ja toisaalta sille suurilukuiselle joukolle nuoria, jotka mieluummin viettävät aikaansa muilla tavoin. Näiden tarpeiden välillä ei tarvitse olla ristiriitaa: nuorille saatavissa olevien tilojen monipuolisuus on tärkeintä. Tutkimustiedon tuominen päättäjien ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten helposti saataville voi parantaa nuorille suunnattuja palveluja, tukea ammatillaisia työssään ja toisaalta auttaa virheellisten ajatus-

kuvioiden oikaisemisessa ja totuttujen käytänteiden uudelleentarkastelussa.

Tutkimuksessani kysyin nuorten näkemyksiä heidän arjessaan käyttämistä tiloista ja heidän tilatarpeistaan. Eniten vastauksissa korostui sellaisen tilan tarve, missä voisi vain olla. Kaupunkitila on suurelta osin kaupallistunutta, ja nuoret joutuvat muiden kaupunkitilan marginaalissa olevien ryhmien tavoin ongelmiin, kun eivät pysty oikeuttamaan olemassaoloaan kaupungissa kuluttamalla. Nuoria häädetään ostamattomuuden ja hengailun takia kaupallisista tiloista, ja monet nuoret kaipasivat oleiluun lisää tiloja.

Turussa voitaisiin luoda nuorille enemmän helposti saavutettavia tiloja, kuten Hansakorttelissa jo kertaalleen ollut avoin pop up -nuorisotila ja nykyinen ostoskeskustiloissa perjantaisin auki oleva nuorten tila, laajentaa aukioloaikoja vastaamaan nuorten tarpeita entistä paremmin ja ottaa toisaalta Helsingistä mallia nuorten ruohonjuuritason toiminnan tukemisessa. Helsingissä kansalaisjärjestö Oranssi ry on luonut nuorille mahdollisuuden itse remontoida vanhoja tehdastiloja uusiokäyttöön kulttuuritilaksi, suunnitella omia tapahtumia ja osallistua ikärajoittomiin konsertteihin matalan kynnyksen tiloissa, joihin pääsyyn ei vaadita jäsenyyksiä.⁴⁵ Kenties tärkein ratkaisu piilee myös tosiasioiden hyväksymisessä: nuoret viettävät aikaansa keskenään ilman aikuisia, ja heillä on oikeus käyttää kaupungin julkisia tiloja ja olla osa kaupunkia siinä missä muillakin kaupunkilaisilla.

Usein nuorille tehdyissä tiloissa ei ole vastuukysymysten vuoksi mahdollista välttää sääntöjä, ohjausta ja valvontaa, jotka toisaalta voivat luoda monelle turvaa ja rauhoittaa tunnelmaa. Nuorisotilatoiminnassa voitaisiin kuitenkin ottaa johdonmukaiseksi käytännöksi, että säännöt neuvotellaan aina yhdessä nuorten kanssa ja varmistaa, että nuoret voivat osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon. Tiedotuksen lisääminen

nuorisotiloista kouluissa voi tuoda uusia nuoria mukaan toimintaan, ja uusien nuorisotilatoiminnalle vaihtoehtoisten nuorisotyön muotojen ideoiminen on myös kannatettavaa.

Nuorten osallistamisessa ja osallisuudessa on viime vuosina edistytty Turussa usealla rintamalla, mutta vielä on paljon tehtävää sen eteen, että nuoret nähtäisiin kaupunkimme ja yhteiskuntamme täysivaltaisina jäseninä. Nuorten tulisi saada vaikuttaa asioihin erityisesti heidän jokapäiväisissä arkiympäristöissään, ja meidän aikuisten tulisi tähdätä nuorten ”äänen kuulemista” pidemmälle, kohti nuorten laajemman osallisuuden mahdollistamista ja tukemista. Näin myös ne nuoret, jotka eivät vaikuta nuorisovaltuustojen, palautepalveluiden ja hyvinvointihankkeiden kautta voivat kokea osallisuutta ja voimaantumista.

Kyselyissäni tuli ilmi, että nuorilla on paljon toiveita, joita voitaisiin työstää yhdessä heidän kanssaan. Nuoret toivoivat Turkuun muun muassa hengailutilaa sekä ulkona että sisällä eri vuoden- ja vuorokaudenaikoina, vapaita oleskelutiloja, leivontanurkkausta, penkkejä, uusia nuorisotiloja (esim. Varissuo-Pääskyvuori-Itäharju-alueelle) sekä lasten ja nuorten nuorisotilojen erottamista toisistaan. Nuoret toivoivat myös keskustelutiloja ja rauhallisia rentoutumistiloja ja toisaalta myöhään auki olevia tiloja isollekin porukalle, nuorille omia puistoja, ilmaisia urheilutiloja, kokobetonisia skeittiparkkeja, -ramppeja ja -halleja, mopoilusuoria ja ostoskeskuksille vaihtoehtoisia tiloja oleskella. Myös nuorten itse suunnittelemat tilat saivat kyselyssä kannatusta, vaikka kaikki nuoret eivät nähneetkään tarvetta nuorten itse suunnittelemissa tiloille tai muulle lisätilalle. Vaikka parannettavaa on, moni nuori siis myös koki, että Turussa on tarpeeksi nuorille suunnattuja tiloja, mihin voi halutessaan mennä. Lisätilan vaihtoehtona esitettiin nuorisotiloille lisää toimintaa ja näkyvyyttä, isompia monikäyttöisiä tiloja ja nuorten itse ideoimia tapahtumia.

Lähdeviitteet

- Kuusisto-Arponen, A.-K., & Tani, S. (2009). Hengailun maantiede. Arjen kaupunki nuorten olemisen tilana. *Alue ja Ympäristö*, 38(1), 51–58.
- Puuronen, V. (2000). *Johdatus nuorisotutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, Nuorisotutkimusseura.
- Kallio, K. P. (2006). Pääsy kielletty alle 18. Lapsuuden tilapolitiikka. *Alue ja Ympäristö*, 35(1), 3–13.
- Tani, S. (2014). Loosening/tightening spaces in the geographies of hanging out. *Social & Cultural Geography*, 16(2), 125–145.
- Matthews, H., Taylor M., Percy-Smith, B. & Limb, M. (2000). The unacceptable flaneur. The shopping mall as a teenage hangout. *Childhood*, 7(3), 279–294.
- Aitken, S. C. (2001). *Geographies of Young People: The Morally Contested Spaces of Identity*. Lontoo: Routledge.
- Franck, K. A. & Stevens, Q. (2007). Tying down loose space. Teoksessa Franck, K. A. & Stevens, Q. (toim.), *Loose Space: Possibility and Diversity in Urban Life* (1–33). Lontoo: Routledge.
- Lieberg, M. (1995). Teenagers and public space. *Communication Research*, 22(6), 720–744.
- Childress, H. (2004). Teenagers, territory and the appropriation of space. *Childhood*, 11(2), 195–205.
- Ridell S., Kymäläinen, P. & Nyyssönen, T. (2009). Julkinen tila tänään – kuhinaa lomittuvilla rajapinnoilla. Teoksessa Ridell, Kymäläinen & Nyyssönen (toim.), *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa: Tieteidenvälisiä otteita valasta kaupunki-, media- ja virtuaalitaloissa* (7–38). Tampere: Tampere University Press.
- Mitchell, D. (2003). *The Right to the City: Social Justice and the Fight for Public Space*. New York, NY: The Guilford Press.
- Sheller, M. & Urry, J. (2003). Mobile transformations of ‘public’ and ‘private’ life. *Theory, Culture & Society*, 20(3), 107–125.
- Tani, S. (2011). Oikeus oleskella? Hengailua kauppakeskuksen näkyvillä ja näkymättömillä rajoilla. *Alue ja ympäristö*, 40(2), 3–16.
- Peltonen, S. (2013). *Hylätyn tilan vaihtoehtoiset käytöt – joutomaista ja niiden merkityksistä kaupunkilaisille*. Pro Gradu, Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitos.
- Malone, K. (2002). Street life: Youth, culture and competing uses of public space. *Environment & Urbanization*, 14(2), 157–168.
- Goffman, E. (1963). *Behavior in Public Places*. New York (NY): Free Press.
- Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York (NY): Doubleday Anchor Books.
- Hörschelmann, K. & van Blerk, L. (2012). *Children, Youth and the City*. Lontoo ja New York (NY): Routledge.
- Edensor, T. (2007). Social practices, sensual excess and aesthetic transgression in industrial ruins. Teoksessa Franck, K. A. & Stevens, Q. (toim.), *Loose Space: Possibility and Diversity in Urban Life* (234–252). Lontoo: Routledge.
- Schneekloth, L. (2007). Unruly and robust: An abandoned industrial river. Teoksessa Franck, K. A. & Stevens, Q. (toim.), *Loose Space: Possibility and Diversity in Urban Life* (253–270). Lontoo: Routledge.
- Stevens, Q. (2007). *The Ludic City: Exploring the Potential of Public Spaces*. Lontoo ja New York (NY): Routledge.
- Valentine, G. (2004). *Public Space and the Culture of Childhood*. Aldershot, Hants, England: Ashgate.
- Träskelin, J. (2015). ”Voisiko Nuokkaribiili tulla tunnin päästä Pansioon?” – Uusien toimintamallien ja –ympäristöjen hyödyntäminen liikkuvan palvelumallin avulla. Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Myllyniemi, S. (2009). *Aika vapaalla: Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 92, Nuorisosaian neuvottelukunta, julkaisuja 40.
- Kallio, K. P. & Häkli, J. (2011). Young people’s voiceless politics in the struggle over urban space. *GeoJournal*, 76, 63–75.
- Percy-Smith, B. (2006). From consultation to social learning in community participation with young people. *Children, Youth and Environments*, 16(2), 153–179.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. (2013). *Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013*. Nuorisosaian neuvottelukunnan julkaisuja nro 49, Verkkojulkaisuja (Nuorisotutkimusseura) nro 64.
- Valentine, G. (1996). Children should be seen and not heard: The production and transgression of adults’ public space. *Urban Geography*, 17(3), 205–220.
- Koskela, H. (2009). *Pelkokielelle – pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitalasta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Valentine, G. (1996). Angels and devils: Moral landscapes of childhood. *Environment and Planning D: Society and Space*, 14, 581–599.
- Kiilakoski, T., Kivijärvi, A., Gretscher, A., Laine, S. & Merikivi, J. (2011). Nuorten tilat. Teoksessa Määttä M. & T. Tolonen (toim.), *Annettu, otettu, itse tehty*. Nuorten vapaa-aika tänään (57–91). Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112.
- Lähde ks. kohta 27. Nuorisotaloilla kävi tutkimuksen mukaan päivittäin, viikoittain tai kuukausittain alle 20 prosenttia 10–19-vuotiaista nuorista, kun ”muutaman kerran vuodessa tai harvemmin” ja ”ei koskaan” nuorisotaloilla käyviä oli 80 prosenttia. Kuvio 27, s. 34.
- Myllyniemi, S. (2008). *Mitä kuuluu? Nuorisobarometri 2008*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 88 ja Nuorisosaian neuvottelukunta, julkaisuja 39. Nuorisobarometrin mukaan 88 prosenttia nuorista piti nuorisotalotoimintaa tärkeänä, ja sisätilojen merkitys vapaamuotoisen kokoontumisen tiloista oli nuorille suuri. Kuvio 61, s. 88.
- Kylmäkoski, M. (2007). Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – niistä on nuorisotila tehty. Teoksessa Hoiikkala, T. & Sell, A. (toim.), *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet* (393–409). Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura.

35. Nuorisolaki, 3 luku Kuntien nuorisotyö ja -politiikka, 7 § Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen ja toteuttaminen (20.8.2010/693).
36. Seutukunnallisen nuorisokortin hakemus. <http://www.pointti.info/files/4452/hakemusnuorisokortti.pdf>
37. Nuorisokorttia koskeva tiedote. http://www.pointti.info/files/4453/Tiedote_nuorisokortti.pdf
38. Turun kaupungin nuorisolautakunnan päätökset koskien nuorisokorttia 24.4.2003–16.12.2004, diaarinumero 5093-2003 (532) Saatavilla osoitteessa: <http://ah.turku.fi/nuoriso/2004/1216012x/1065890.htm>
39. Turun kaupungin Internet-sivu: Nuorisotilat. <http://www.turku.fi/nuorisotilat>
40. Tampereen kaupungin nuorisopalveluiden Internet-sivu: Klubikortti. http://www.nuortentampere.fi/files/8813/9048/1508/Kulbikortti_13_14_nettijuttu.jpg
41. Varissuon nuorisotalon Facebook-sivu (21.10.2015). <https://www.facebook.com/varissuonnuorisotalo/?fref=ts>
42. Turun Sanomat (24.10.2016). Nuoret saavat Hansakortteihin oman pop up -tilan. <http://www.ts.fi/uutiset/paikalaiset/2970620/Nuoret+saavat+Hansakortteihin+oman+pop+up+tilan>
43. Turun kaupungin Internet-sivu (6.7.2016). Hansan pop-up-nuorisotila veti ennätysmäärän kävijöitä. https://www.turku.fi/uutinen/2016-07-06_hansan-pop-nuorisotila-veti-ennatysmaaran-kavijoita
44. Nuokkari on wheels - Kesä Nuokkaribiilin matkassa -blogi. <http://nuokkaribiili.blogspot.fi/>
45. Oranssi ry:n Internet-sivut: Järjestä ite! <http://www.oranssi.net/valvomo>

Tutkimuskatsauksia on Turun kaupunkitutkimusohjelman julkaisusarja. Siinä julkaistaan ytimekkäitä katsauksia kaupunkitutkimuksen ja -kehittämisen ajankohtaisista aiheista. Sarjaan kirjoittavat asiantuntijat eivät pääosin työskentele Turun kaupungin organisaatioissa. Esitetyt väitteet eivät välttämättä vastaa kaupungin virallista näkemystä.

FM **Sara Peltonen** valmistelee kaupunkimaantieteen alan väitöskirjaa Turun yliopiston maantieteen osastolle. Hän tutkii nuorten luovia tapoja käyttää kaupunkitilaa, nuorten näkemyksiä elinympäristöistään ja mahdollisuutta lisätä kaupunkilaisten onnellisuutta luomalla käyttäjälähtöisiä tiloja. Peltonen on tarkastellut nuorten tiloja Turun kaupunkitutkimusohjelman puitteissa Nuoret aktiivisina kansalaisina -hankkeessa ja Länsi-Suomen yleishyödyllisen asuntosäätiön vuonna 2015 myöntämällä apurahalla.
